

**НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ
УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ З ПИТАНЬ
ДЕКЛАРУВАННЯ ТА КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ**

бульв. Миколи Міхновського, 28, м. Київ, 01103, тел. (044) 200 08 27,
тел. контакт-центру (044) 200 06 94, тел. повідомлень про корупцію (044) 200 06 91,
офіційний вебсайт: nazk.gov.ua, e-mail: info@nazk.gov.ua, код ЄДРПОУ 40381452

На № 44 від 28.08.2023
(вх. № 23659/0/07-23 від 29.08.2023)

Спілка ректорів Харківської області
spilka.rector.kharkiv@gmail.com

Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції»

Перелік суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон), визначений у ст. 3 Закону. До них належать, зокрема, посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону (п.п. «а» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону).

Керівники, заступники керівників юридичних осіб публічного права (далі – юридичні особи), керівники їх структурних (в т.ч. відокремлених) підрозділів безсумнівно є посадовими особами таких юридичних осіб. Інші працівники юридичної особи можуть бути посадовими особами у разі покладання на них організаційно-розпорядчих та/або адміністративно-господарських функцій (обов'язків).

Додаткова інформація про те, хто вважається посадовою особою юридичної особи, викладена в п. 26 Роз'яснень Національного агентства від 29.12.2021 № 11 «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку)» (далі – Роз'яснення)¹.

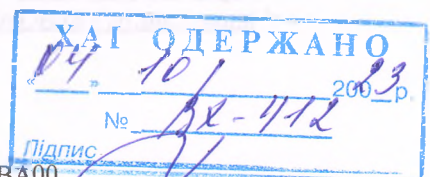
На працівників юридичної особи, які не є посадовими особами, дія Закону не поширюється.

Словосполучення «суб'єктами, на яких поширюється дія Закону» означає, що за загальним правилом на осіб, зазначених у п.п. «а» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону поширюються,

¹ З Роз'ясненнями можна ознайомитися онлайн у Базі знань НАЗК <https://wiki.nazk.gov.ua> (розділ «Декларування»; є можливість пошуку по контексту) або у форматі зручного посібника: <https://bit.ly/3Ijg9u7>

Національне агентство з питань запобігання корупції
№203-01/21808-23 від 21.09.2023
Підписувач Катусинська Ілона Вікторівна
Сертифікат 3FAA9288358EC0030400000038432F00B037BA00
Дата підписання 21.09.2023

зокрема, але не виключно, обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (ст. 22 Закону), обмеження щодо одержання подарунків (ст. 23 Закону), вимоги щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (розділ V Закону), правила етичної поведінки (розділ VI Закону) тощо.

Конфлікт інтересів і його складові

На посадових осіб юридичних осіб, в тому числі на керівників та інших посадових осіб закладів освіти, поширюються вимоги ст. 28 Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Враховуючи наведені у ст. 1 Закону визначення, конфлікт інтересів може існувати у особи в ситуації, коли:

- в особи наявний приватний інтерес (будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами – ст. 1 Закону);
- в особи наявні службові повноваження, під час реалізації яких вона може вчиняти дії, приймати рішення саме з питання, у якому у неї наявний приватний інтерес;
- такі службові повноваження мають дискреційний характер (тобто є такими, коли особа може на власний розсуд обирати з кількох юридично допустимих дій, рішень).

Саме сукупність зазначених факторів дає підстави стверджувати, що приватний інтерес особи може впливати на об'єктивність та неупередженість під час вчинення особою дії, прийняття рішення, а отже, в особи є конфлікт інтересів.

За відсутності принаймні однієї із складових – приватного інтересу та/або службових повноважень дискреційного характеру – конфлікт інтересів не виникає.

Додаткова інформація з питань встановлення наявності/відсутності конфлікту інтересів та його основних складових викладена у розділі 2 Методичних рекомендацій від 21.10.2022 № 13 «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції»² (далі – Методичні рекомендації).

Крім цього, рекомендуємо ознайомитись з онлайн курсом «Зрозуміло про конфлікт інтересів», розміщеним на навчальній платформі Study.NAZK³, та інформуємо про можливість проходження тесту⁴ для полегшення встановлення наявності / відсутності конфлікту інтересів.

Щодо конфлікту інтересів у посадових осіб закладів освіти, які займаються викладацькою діяльністю у цьому ж закладі освіти

Порушене у листі Спілки ректорів Харківської області питання щодо наявності/відсутності конфлікту інтересів у керівників та інших посадових осіб закладів освіти, які займаються викладацькою чи іншою діяльністю у цих же закладах

² З Методичними рекомендаціями можна ознайомитися онлайн у Базі знань НАЗК <https://wiki.nazk.gov.ua> (розділ «Конфлікт інтересів»; є можливість пошуку за контекстом) або у форматі зручного посібника: <https://bit.ly/3G8z7FM>

³ <https://bit.ly/3nzQus0>

⁴ <https://cutt.ly/ywyBOyu7>

освіти розглянуто у листі Національного агентства від 15.09.2023 № 203-01/21233-23 до Міністерства освіти і науки України (копія листа додається).

Стосовно викладеної у листі позиції про те, що враховуючи положення ч.1 ст. 53 Закону України «Про освіту» посадові особи закладів освіти свій обов'язок щодо науково-педагогічної діяльності можуть виконувати лише на умовах роботи за сумісництвом у тих саме закладах освіти на наукових або викладацьких посадах зазначаємо.

Надання роз'яснень з питань застосування положень законодавства про освіту та про працю, зокрема, в частині визначення можливих форм заняття вказаними працівниками науково-педагогічною діяльністю (чи може така робота здійснюватися лише за сумісництвом чи в іншій формі) не належить до компетенції Національного агентства як органу виконавчої влади, відповідального за формування *антикорупційної* політики.

Водночас головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у *сферах освіти і науки* є Міністерство освіти і науки України, до компетенції якого, серед іншого, належить узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробка пропозицій щодо вдосконалення законодавчих актів.

Щодо спільної роботи близьких осіб у одному закладі освіти

Під час спільної роботи близьких осіб конфлікт інтересів виникає у керівника. Тобто тієї особи, яка наділена службовими повноваженнями дискреційного характеру, під час реалізації яких вона може приймати рішення або вчиняти дії стосовно своєї близької особи.

Наприклад, якщо близька особа декана факультету закладу вищої освіти за результатами конкурсу буде призначена на посаду завідувача кафедрою або професора (доцента, викладача) цього ж факультету, у декана факультету після такого призначення виникне потенційний конфлікт інтересів, який потребуватиме врегулювання у встановленому Законом порядку.

У разі вчинення особою дій, прийняття рішень розпорядчого характеру стосовно близької особи (наприклад, вирішення питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, преміювання тощо) у декана виникатиме реальний конфлікт інтересів.

Якщо ж близька особа декана 1 факультету працюватиме на 2 факультеті, то конфлікт інтересів не виникатиме.

Звертаємо увагу, що *керівники закладів освіти* організують діяльність закладу освіти та наділені повноваженнями приймати рішення організаційно-розпорядчого характеру стосовно *усіх* працівників закладу освіти незалежно від характеру їх підпорядкування.

У разі призначення на посаду у заклад освіти близької особи керівника закладу освіти, у сфері його службових повноважень буде наявний приватний інтерес, зумовлений позаслужбовими (сімейними) стосунками з близькою особою, що може вплинути на об'єктивність та неупередженість під час прийняття ним рішень або на вчинення чи невчинення дій стосовно близької особи, що *свідчитиме про наявність у керівника закладу освіти потенційного конфлікту інтересів, який потребуватиме врегулювання у встановленому Законом порядку.*

Наявність конфлікту інтересів у керівника закладу освіти в описаній ситуації не залежить від умов працевлаштування його близької особи (основна робота чи робота за сумісництвом у цьому ж закладі освіти), а також від того, кому безпосередньо підпорядковується близька особа.

У зв'язку з цим наголошуємо, що відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 28 Закону в першу чергу особи, зазначені у пп. 1, 2 ч. 1 ст. 3 Закону, у тому числі і посадові особи юридичних осіб публічного права, зобов'язані вживати заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів.

Водночас відсутність у особи службових повноважень, які можуть бути реалізовані щодо своєї близької особи (наприклад, робота на рівнозначних посадах), виключає наявність у особи конфлікту інтересів.

Наприклад, близькі особи працюють у закладі освіти на посадах доцентів, викладачів одного факультету.

Конфлікт інтересів у керівника закладу освіти під час прийняття рішення стосовно свого відрядження

Наявність/відсутність у керівника закладу освіти конфлікту інтересів під час прийняття рішення про направлення себе у відрядження залежить від наявності у нього приватного інтересу (особистої заінтересованості), пов'язаного з відрядженням, який би міг вплинути на об'єктивність та неупередженість керівника закладу освіти під час прийняття рішення про своє відрядження.

Делегування окремих повноважень керівника закладу освіти іншій посадовій особі закладу освіти (наприклад, в.о. керівника/заступнику керівника закладу освіти) в частині прийняття рішень, вчинення дій стосовно керівника закладу освіти не виключає наявність конфлікту інтересів у керівника закладу освіти (у разі наявності приватного інтересу (особистої заінтересованості), пов'язаного з відрядженням), оскільки він як керівник має право надавати зазначеній посадовій особі закладу освіти як підпорядкованій особі вказівки, доручення, контролювати їх виконання тощо.

Також таке делегування повноважень може призвести до виникнення конфлікту інтересів у в.о. керівника/заступника керівника закладу освіти та порушуватиме вимоги п. 1 ч. 1 ст. 28 Закону щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів.

Щодо діяльності уповноважених з антикорупційної діяльності (зокрема, можливості встановлення їм стимулюючих виплат та роботи на громадських засадах) у закладах вищої освіти

Антикорупційним законодавством не врегульовано питання оплати праці (зокрема, встановлення стимулюючих виплат) уповноваженим з антикорупційної діяльності.

Щодо роботи уповноважених з антикорупційної діяльності на громадських засадах у закладах вищої освіти повідомляємо, що Законом відповідна модель функціонування не передбачена з огляду на таке.

Відповідно до абз. 9 ч. 1 ст. 13¹ Закону уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції утворюються (визначаються), зокрема, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери

управління державного органу (крім юридичних осіб, у яких відповідно до Закону затверджуються антикорупційні програми).

В свою чергу, відповідно до ч. 2 ст. 62 Закону в обов'язковому порядку антикорупційна програма затверджується керівниками:

1) державних, комунальних підприємств, господарських товариств (у яких державна або комунальна частка перевищує 50 відсотків), де середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує п'ятдесят осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період перевищує сімдесят мільйонів гривень;

2) юридичних осіб, які є учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг), робіт дорівнює або перевищує 20 мільйонів гривень.

В юридичних особах, зазначених у ч. 2 ст. 62 Закону, для реалізації антикорупційної програми призначається особа, відповідальна за реалізацію антикорупційної програми, правовий статус якої визначається Законом.

Таким чином, якщо заклад вищої освіти підпадає під ч. 2 ст. 62 Закону, то на нього поширюються вимоги, що передбачені ст.ст. 62-64 Закону (цей пріоритет виходить з положень абз. 9 ч. 1 ст. 13¹ Закону).

В іншому випадку, якщо заклад вищої освіти не підпадає під ч. 2 ст. 62 Закону, але належить до сфери управління державного органу, то на нього поширюються вимоги ст. 13¹ Закону.

Для отримання консультаційної допомоги щодо застосування положень Закону рекомендуємо звернутися до уповноваженого підрозділу (особи) з питань запобігання та виявлення корупції, утвореного (визначеної) відповідно до ст. 13¹ Закону (в Міністерстві освіти і науки України).

Додаток: на 6 арк. в 1 прим.

**Керівник Управління
формування правових позицій з питань
декларування та конфлікту інтересів
Національного агентства з питань
запобігання корупції**

Ілона КАТУШИНСЬКА

Круглюк Інна (044) 200 06 94

Більше роз'яснень на інформаційних ресурсах Національного агентства:

Навчальна платформа «Study.NAZK»
з відеокурсами про декларування,
конфлікт інтересів, навчання для
антикорупційних уповноважених тощо

База знань «Wiki.NAZK»
роз'яснення з питань декларування,
конфлікту інтересів, статусу викривача
корупції, рекомендації антикорупційним
уповноваженим тощо